

TÜRKİYE’DE KAMU HARCAMALARI DIş TİCARET AÇIKLARI ÜZERİNDE ETKİLİ Mİ?

ARE GOVERNMENT EXPENDITURES EFFECTIVE ON TRADE DEFICITS IN TURKEY?

Yrd. Doç. Dr. Uğur ADIGÜZEL
Cumhuriyet Üniversitesi, İİBF, Uluslararası Ticaret ve Lojistik
Bölümü

Öz

Son yıllarda ekonomik büyüme ile birlikte artan dış ticaret açıkları önemli bir tartışma konusu olarak iktisat literatüründeki yerini almıştır. Konu ile ilgili çalışmalarda açığın oluşmasında farklı değişkenlerin rolünün olduğu söylene de önemli bir çoğunluğun kamu harcamaları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu çalışmada ise 1982Q1-2010Q3 dönemine ait Türkiye ekonomisinde kamu harcamaları ve dış ticaret açıkları arasındaki ilişki yapısal kırılma(lar) ve uzun dönemli ilişkiler incelenerek ortaya konulmuştur. Bu amaçla Kwiatkowski, Phillips, Schmidt ve Shin (1992, KPSS) geleneksel birim kök testi, Zivot-Andrews (1992) ve Lee-Strazicich (2003, 2004) yapısal kırılmalı birim kök testleri ile birlikte Kejriwal (2008) ve Kejriwal-Perron (2009) tarafından geliştirilen yapısal kırılmaları dikkate alan eşbütünleşme testleri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, 2000’li yılların hemen başında yapısal kırılma bulunmaktadır. Ayrıca kırılma öncesi ve sonrası dönemlere ait uzun dönemli ilişkinin varlığı sonucuna ulaşılmıştır. Ampirik analiz sonuçları göstermektedir ki:1990’lı yıllarda kamu harcamaları dış ticaret açıkları üzerinde etkili iken, 2000 yılı sonrasındaki dönemde etki azalmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dış ticaret açıkları, Kamu harcamaları, Zivot-Andrews, Lee-Strazicich , Kejriwal-Perron

Abstract

Increasing trade imbalances parallel to growing economies take place in literature of economics in recent years. Although there is a number of factors affecting trade balance, an important number of studies focus on government expenditures. In this study, we analyze the relationship between government consumption expenditures and trade imbalance in the period of 1982Q1 – 2010Q3by employing structural breaks and long-run relationship. So we employ KPSS (1992) unit root test, Zivot-Andrews (1992) and Lee-Strazicich (2003) unit root tests with structural break and cointegration test considering structural breaks developed by Kejriwal (2008) and Kejriwal-Perron (2009). Unit root tests find structural breaks in this period. According to results, there is a structural break in 2000Q1. Also, it is more effective during 1990’s. Although the potency of consumption expenditures of government decreases, importance of it on deficits continues.

Key Words: Trade Deficits, Government Expenditure, Zivot-Andrews, Lee-Strazicich ,Kejriwal-Perron

1. GİRİŐ

24 Ocak Kararları ile Türkiye ekonomisi bir dizi yapısal değişim geçirmiştir. Dış ticaret stratejisini de bu kapsamda değiştiren Türkiye bu tarihten itibaren ithal ikameci sanayileşme stratejisini terk etmiş ve ihracata dayalı sanayileşme stratejisini benimsemiştir. İhracata dayalı sanayileşme stratejisine geçiş ile birlikte dış ticaret açığı problemi gündeme gelmiştir. İhracat ve ithalat arasındaki fark sürekli olarak ithalat lehine olmuştur. Otuz yıldan bu yana artarak devam eden dış ticaret açıkları, Türkiye ekonomisi için önemli bir problem haline gelmiştir.

Artan ticaret açıkları akla “ticaret açıklarının temel belirleyicileri nelerdir?” sorusunu getirmiştir. Çok sayıda çalışmada ticaret açıklarının ana sebeplerini araştırılmıştır. Bu alışmada, Türkiye ekonomisi için hükümet tüketim harcamalarının ticaret açıklarının açıklanmasında başarılı olup olmayacağını incelenmiştir. Bu bağlamda çalışmada Kejriwal ve Perron (2009) tarafından geliştirilen yapısal kırımları dikkate alan eşbütünleşme testi kullanılarak 1982:Q1-2010:Q3 dönemini incelemektedir. Çalışmanın ikinci bölümünde teorik altyapı ve literatür incelemesine, üçüncü bölümde analizlerde kullanılan verilere ilişkin bilgilere, dördüncü bölümde ise metodoloji ve ampirik sonuçlara yer verilecektir.

2. TEORİK ALTYAPI VE LİTERATÜR

Dış ticaret açıklarının nasıl kapatılacağına dair farklı görüşlerin hakim olduğu iktisat literatüründe, iktisat okulları arasında fikir birliği sağlandığı söylenemez. Ekonomik istikrarın sağlanması için devlet müdahalesini savunan Keynesyen iktisatçılar bu konuyu gelir yaklaşımı ile ele almışlardır. Bu yaklaşıma göre ticaret açıklarının temel belirleyicisi ekonomik aktivitedir ve o da yerel gelir ile ölçülür. Keynesyen iktisatçılar ticaret açıklarını düşürmek için daraltıcı maliye politikalarını kullanmayı önermişlerdir.

Keynesyen iktisatçılar hükümet bütçelerinin önemine atıf yapmışlar ve ticaret açıkları ile bütçe açıkları arasında pozitif bir ilişkinin olduğunu iddia etmişlerdir. Açık bir ekonomide gayri safi yurtiçi hasılanın temel bileşenleri harcamalar yöntemi ile;

$$Y = C + I + G + (X - M) \quad (1)$$

şeklinde gösterilebilir.

Y gayrisafı yurtiçi hasılayı gösterirken C özel tüketim harcamalarını ifade etmektedir. I ve G ise sırasıyla gayrisafı özel yurtiçi yatırım harcamalarını ve hükümet harcamalarını göstermek için kullanılmıştır. Son olarak $(X - M)$ ise dış ticaret farkını göstermektedir. Gayrisafı yurtiçi hasıla, gelir yaklaşımı kullanılarak 2 no’lu denklemdeki gibi tekrar elde edilebilir;

$$Y = C + S + T \quad (2)$$

Y ve C yine sırasıyla gayrisafı yurtiçi hasıla ve özel tüketim harcamalarını simgelerken S tasarrufları ve T hükümet tarafından toplanan vergileri göstermektedir. 1 ve 2 no’lu denklemlerin sağ taraflarını birbirlerine eşitlediğimizde Keynesyen yaklaşımda dış ticaret açıklarının bileşenleri ortaya çıkmaktadır.

$$C + I + G + (X - M) = C + S + T \quad (3)$$

$$(X - M) = (S - I) + (T - G) \quad (4)$$

4 no'lu denklemde tasarruflar ile gayrisafi özel yurtiçi yatırımlar arasındaki fark özel tasarrufların miktarını vermektedir. Hükümetin tüketim harcamaları ile toplamış olduğu vergiler arasındaki fark ise kamu tasarruflarını göstermektedir.

Dış Ticaret Açıkları = Özel Tasarruflar + Kamu Tasarrufları

Darrat (1988) bütçe açıklarının ticaret açıkları üzerindeki etkisini döviz kuru kanalı ile açıklamıştır. Buna göre, daha yüksek bütçe açıkları, eğer geniş anlamda parasallaştırılmazlar ise faiz oranları üzerinde yukarı doğru baskı yapacaktır. Daha yüksek faiz oranları ise yabancı döviz kurunun değerini yükseltecek ve bu da net ihracatın değerinde düşüşe sebebiyet verecektir.¹

Ticaret açıkları ile bütçe açıkları arasındaki bir diğer tartışma konusu ise bütçe açıklarının kaynağı konusundadır. Bu bağlamda bütçe açıklarının iki kaynağı vardır. Birincisi vergi gelirlerindeki azalış ve diğeri de hükümetin tüketim harcamalarındaki artıştır. Ricardocu denklik hipotezini savunan iktisatçılara göre vergi oranlarında bir düşüş sonucunda oluşan bütçe açığının ne ticaret açığı üzerinde ne de cari açık üzerinde etkisi olmayacaktır.² Hükümetin tüketim harcamalarının sabit ve hiçbir borçlanma sınırının olmadığı varsayımları altında vergi oranlarındaki düşüşün tasarruflar üstünde hiçbir etkisi bulunmayacaktır. Çünkü rasyonel bireylere uygulanan vergi oranlarındaki azalma, bütçe açıklarına neden olacaktır. Bu durumda hükümet bir sonraki dönemde bütçe açıklarını telafi edebilmek için vergi oranlarını artıracaktır. Böylece bireyler bir sonraki yıl için ekstra para tasarrufunda bulunacaktır. Bundan dolayı hükümetin tüketim harcamaları ticaret açıklarına neden olurken, herhangi bir vergi oranı düşüşü ticaret açığına neden olmayacaktır. Ergec vd. (2005) ticaret açıkları ile ilgilenen iktisatçıları iki grupta sınıflandırmıştır. İlk grup iktisatçılar daha önce Labonte ve Makinen'in (2004) yapmış olduğu maliye politikası tanımından hareketle ticaret açıklarında önemli bir rolünün olduğunu iddia etmişlerdir. Maliye politikası anlamında hükümet harcamalarındaki bir artış ulusal tasarrufu doğrudan etkileyecektir. Bu bağlamda Roubini (1988) ve Normandin (1999) hükümet harcamalarındaki büyümeden kaynaklanan bir bütçe açığının ticaret dengesinin bozacağı sonucuna ulaşmışlardır. alışmaları sonucunda ABD ekonomisinde, hükümet harcamalarındaki bir Amerikan Dolarlık artış ticaret açığını 0,22 ila 0,98 Amerikan Doları arasında artışa sebep olacağı çıkarsamasında bulunmuşlardır. De long (2004) ABD ekonomisinde ticaret açıklarının iki ana nedeni olduğunu, bunlardan birincisi federal hükümet bütçelerindeki açıkların önceki döneme göre daha büyük olması, diğerinin ise özel tasarrufların GSYİH'deki payında görülen azalma olduğunu belirtmiştir. Yapılan bu açıklamalar 4 no'lu denklem ile paralellik göstermektedir.

Tam tersine, diğer bir grup iktisatçı ticaret açıklarını açıklamada maliye politikalarının tahmin edilenden küçük bir rolü olduğunu savunmuşlardır.

¹ Darrat, Ahmed, (1988) "On Fiscal Policy And The Stock Market", **Journal Of Money, Credit, And Banking**, 20, pp. 353-362.

² Vamvoukas, George, (1997) "Have Large Budget Deficits Caused Increasing Trade Deficits? Evidence From A Developing Country", **Atlantic Economic Journal**, 25(1), pp. 80-90.

Taylor ve Taylor'a (2004) göre son on yıldıki ABD cari işlemeler açığındaki artışın kaynağı ulusal tasarruflardan daha hızlı artan ulusal sermaye oluşumudur. Zira dünyanın geri kalanına göre daha sağlam üretim büyümesine dayanan ABD varlıklarının yüksek oranlı getirileri, etkin ve güvenli Amerikan sermaye piyasaları ile birleşmesi yabancı yatırımcıları çekmiştir.

Ahmad (1987) bu soruya cevap bulabilmek için İngiltere'nin geçmiş dönem verilerini kullanarak hükümet harcamaları ile ticaret açıkları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. alışmasında 1701 ve 1913 yılları arasında İngiltere verilerini kullanmış ve özellikle 1732-1830 yılları arasında kalan dönemde hükümet harcamalarındaki geçici artışların ticaret açıkları üzerinde hükümet harcamalarındaki sürekli artışlara göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte elde ettiği sonuçlar maliye politikalarının ticaret açıkları üzerindeki etkisi konusunda kanıtlar sunsa da, sonuçların ele alınan dönem ve hükümet harcamalarının nasıl ayrıştırıldığına duyarlı olduğunu belirtmiştir.

Çok sayıda alışma ABD ekonomisindeki ticaret açıklarının sebeplerini ve bileşenlerini analiz etmiştir. Bu bağlamda, Yi (1993), Muller (2004) ve Ergec vd. (2005) hükümetin tüketim harcamaları yoluyla bütçe açıklarının ticaret açıkları üzerindeki etkilerini görmek amacıyla ABD ekonomisinin 1950-2010 dönemini analiz etmişlerdir. Yi (1993) ve Muller (2004) ticaret açıklarını açıklamakta hükümet harcamalarının önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşırken, Ergec vd. (2005) tersi istikamette sonuçlara ulaşmıştır.

Cavallo (2005) ise aynı dönem ABD ekonomisini ticaret açıklarının nedenleri bağlamında incelediği çalışmasında farklı bir yol izlemiştir. alışmasında hükümet harcamalarını iki kısma ayıran yazar harcamaların niha ürünlere olan kısmının dış denge üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşırken, harcamaların ücretlere yönelik kısmının ise doğrudan etkili olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Konu ile ilgili çalışmaların büyük bir bölümü ABD ekonomisini ele alırken bir kısım çalışmada da diğer ülke ekonomileri dikkate alınmıştır. Bu alışmalarda OECD lkeleri dikkate değer bir pay almaktadır. Bunlardan Lane ve Perotti (1998), Monacelli ve Perotti (2006) hükümetin tüketim harcamalarının ticaret açıklarının açıklanmasında önemli bir yeri olduğu konusunda hemfikir sonuçlar elde etmişlerdir. Gelişmekte olan ülkeleri ele alan çalışmalarda, Alkswani (2000) Suudi Arabistan ekonomisini, Saleh ve Harvie (2005) Lübnan ekonomisini, Chowdhury ve Saleh (2007) Sri Lanka ekonomisini ve Hye ve Ali de (2010) Pakistan ekonomisi için söz konusu ilişkiyi incelemiş ve benzer sonuçlar elde etmişlerdir.

3. VERİLER

Bu alışmada Türkiye Ekonomisi'ne ait tüketim harcamaları (T-G) ve ticaret açıkları (NX) verilerini kullanarak analizler gerçekleştirilmektedir. Çalışmada hükümetin bütçe açıkları yerine tüketim harcamaları ele alınarak vergi oranlarındaki değişmelerin etkileri bertaraf edilmiştir. Dışa açık ekonomiye geçişin yaşandığı 1980 yılından itibaren analiz yapılmak istense de 1980 ve 1981 yılları arasında kalan döneme ait verilerin olmaması sebebiyle 1982Q1 ve 2010Q3 tarihleri arasındaki doğal logaritmaları alınmış çeyreklik veriler kullanılmıştır. Her iki değişken de Uluslararası Para Fonu'nun yayımlamış olduğu Uluslararası Finansal İstatistikler yıllığından elde edilmiştir.

Tablo 1: Veri Seti

Değişken	Tanımı	Kaynak
Ticaret Açığı (NX)	ABD Doları Cinsinden Ticaret Açığı	Uluslararası Finans İstatistikleri
Hükümetin Tüketim Harcamaları (T-G)	ABD Doları Cinsinden Hükümetin Tüketim Harcamaları	Uluslararası Finans İstatistikleri

4. METODOLOJİ VE AMPİRİK SONUÇLAR

4.1. Kwiatkowski, Phillips, Schmidt Ve Shin (1992, Kpss) Birim Kök Testi

Kejriwal-Perron testi uygulamasının ilk adımı değişkenlerin durağanlığının test edilmesidir. Çünkü zaman serileri model içerisine durağan iken dahil edilmelidir. Aksi takdirde model sahte regresyon sorununa yakalanılacaktır. Bu amaçla durağanlığın test edilmesinde Kwiatkowski, Phillips, Schmidt ve Shin (1992, KPSS) tarafından geliştirilen birim kök testi kullanılmaktadır. Kwiatkowski-Phillips-Schmidt-Shin (KPSS, 1992) tarafından geliştirilen birim kök testinde seriden deterministik trend arındırılarak durağan hale getirilir.³ KPSS testinde Genişletilmiş Dickey-Fuller (1979, ADF) ve Phillips-Perron(1989, PP) birim kök testlerin aksine boş hipotez, serinin durağan olduğunu (birim kök içermediğini) alternatif hipotez ise serinin durağan olmadığını (birim kök içerdiğini) ifade etmektedir.⁴ Boş hipotez yer alan durağanlık kavramı seriler trendden arındırıldıkları için temelde trend durağanlığı ifade etmektedir. Dolayısıyla trendden arındırılan serideki birim kök olmaması, serinin aslında trend durağan olduğunu göstermektedir.

KPSS testinde zaman serisi olarak alınan değişken; bir deterministik trend, bir rassal terim ve bir sabit bozucu terim olmak üzere üç bileşen içerir.⁵

Buna göre t deterministik trend, ϕ rassal süreç ve ε_t hata terimi olmak üzere;

$$y_t = \beta_t + \phi_t + \varepsilon_t \quad (5)$$

şeklinde ifade edilir. Denklemdede yer alan rassal süreç (ϕ_t);

$$\phi_t = \phi_{t-1} + u_t \quad (6)$$

şeklinde dir. Rassal süreçte yer alan hata terimi u_t 'nin bağımsız ve eř dağılım özelliklerine sahip ($0, \sigma_u^2$) olduğu varsayılır. Bu durumda $\sigma_u^2 = 0$ boş

³ Syczewska, Eva, (2010), "Empirical Power of The Kwiatkowski-Phillips-Schmidt-Shin Test", Warsaw School Of Economics Institute Of Econometrics, **Department Of Applied Econometrics Working Papers**, No:3-10, pp:1-27

⁴ Hurne, Olivier, Doarau, Jean-François, (2007), "Further Evidence On Mean Reversion in The Australian Exchange Rate", **Bulletin Of Economic Research**, 59:4, 0307-3378, pp:390-392

⁵ Syczewska, Eva, (2010), "Empirical Power of The...", a.g.m., pp:4

hipotezi ile serinin durağan olup olmadığı test edilir. Hata teriminin varyansının (σ_u) sıfır olması, hata teriminin (u_t) sabit olmasını, dolayısıyla rassal sürec olarak nitelendirilen φ_t sürecinde durağan olmasını gerektirecektir.⁶ KPSS testi esas itibariyle bir rassal terimin sıfır varyansa sahip olduğu hipotezinin Lagrange arpanı (LM) ile test edilmesidir.⁷

Tablo 2: Kwiatkowski, Phillips, Schmidt and Shin (1992, KPSS) Birim Kök Testi Sonuçları

Değişkenler	Düzey Değerleri		Birinci Fark Değerleri	
	Sabit*	Sabit+Trend*	Sabit*	Sabit+Trend*
(T-G)	1. 233	0.104	0. 126	0.077
NX	1. 24	0.068	0. 057	0.046

* LM test istatistiği asimptotik kritik değerleri sırasıyla %1 ve %5 için sabitte 0.739, 0.463, **Sabit +Trendde sırasıyla %1 ve %5 için 0.216, 0.146'dir.

Tablo 2'de birim kök testi sonuçlarına göre ticaret açığı ve hükümetin tüketim harcamaları serilerinin düzeyde durağan olmadıkları, bunların birinci farkları alındığında durağan hale geldikleri görülmektedir.

4.2. Yapısal Kırılmalı Birim Kök Testleri

4.2.1. Zivot-Andrews (1992) Tek Kırılmalı Birim Kök Testi

Yapısal kırılmaları dikkate alan birim kök testleri kırılmanın içsel-dışsal olarak belirlenmesine veya kırılma sayısına göre gruplandırılabilir. Perron (1997) ve Zivot-Andrews (1992) testleri yapısal kırılmanın tek-içsel olarak belirlendiği testlerdir. Zivot-Andrews tek-içsel kırılma testi tüm rneklemi ve mümkün olan her bir kırılma için farklı bir kukla değerken kullanan ardışık (sequential) testtir. Kırılma tarihi t istatistiğine dayalı Genişletilmiş Dickey-Fuller testinin birim kökünün minimum olduğu noktaya göre seçilir.⁸ Zivot-Andrews yapısal kırılmalı birim kök testinde Model A düzey tek kırılmaya,

⁶ Kwiatkowski, Denis, Phillips, Peter, Schmidt, Peter, Shin, Youngcheol, (1992). "Testing The Null Hypothesis Of Stationarity Against The Alternative Of A Unit Root: How Sure Are We That Economic Time Series Have A Unit Root?", **Journal Of Econometrics**, 54, pp: 162-163.

⁷ Kwiatkowski, Denis, Phillips, Peter, Schmidt, Peter, Shin, Youngcheol, (1992). "Testing The Null Hypothesis...", a.g.m., pp:159

⁸ Glynn, John, Perera, Nelson ve Verma, Reetu, (2007), " Unit Root Tests and Structural Breaks: A Survey With Applications", **Revista De Metodos Cuantitativos Para La Economica Empresa**, July 2007, No:SE-2927-06, pp:67

Model B eğimde tek kırılmaya, Model C ise hem eğimde hem de dzeye tek kırılmaya izin veren  model tasarlanmıştır.⁹ Buna gre;

Model A;

$$y_t = \hat{\mu}^A + \hat{\theta}^A DU_t(\hat{\lambda}) + \hat{\beta}^A t + \hat{\alpha}^A y_{t-1} + \sum_{j=1}^k \hat{c}_j^A \Delta y_{t-j} + \hat{e}_t \quad (7)$$

Model B;

$$y_t = \hat{\mu}^B + \hat{\beta}^B t + \hat{\gamma}^B DT_t^*(\hat{\lambda}) + \hat{\alpha}^B y_{t-1} + \sum_{j=1}^k \hat{c}_j^B \Delta y_{t-j} + \hat{e}_t \quad (8)$$

ve Model C;

$$y_t = \hat{\mu}^C + \hat{\theta}^C DU_t(\hat{\lambda}) + \hat{\beta}^C t + \hat{\gamma}^C DT_t^*(\hat{\lambda}) + \hat{\alpha}^C y_{t-1} + \sum_{j=1}^k \hat{c}_j^C \Delta y_{t-j} + \hat{e}_t \quad (9)$$

şeklindeir. Buradaki Δ birinci farkı, ε_t beyaz gürültü hata teriminin varyansı, $[\varepsilon_t \square iid(0, \sigma^2)]$ ve $t=1, \dots, T$ zaman endeksini göstermektedir.¹⁰ Δy_{t-i} ifadesi hata terimindeki otokorelasyonu ortadan kaldırmak amacıyla modele eklenmiştir. Sabit terime ait kukla değişken olan DU_t düzeye değişmeleri, eğime ait değişimleri de DT_t ifade etmektedir.

$$DU_t(\lambda) = \begin{cases} 1 & t > T\lambda \\ 0 & \text{diğer} \end{cases} \quad (10)$$

ve

$$DT_t^*(\lambda) = \begin{cases} t - T\lambda & t > T\lambda \\ 0 & \text{diğer} \end{cases} \quad (11)$$

Kırılma tarihinin yaşandığı her bir gözlemde boş hipotezin testi için t istasitiği minimumudur. Her üç modelinde boş hipotezi birim kökün ve yapısal

⁹ Zivot, Eric, Andrews Donald, (1992) "Further Evidence On The Great Crash, The Oil-Price Shock, And The Unit-Root Hypothesis", **Journal Of Business And Economic Statistics**, Vol. 10(3), pp:253.

Glynn, John, Perera, Nelson ve Verma, Reetu, (2007), "Unit Root Tests and...", a.g.m., pp:67-68

¹⁰ Narayan, Paresh ve Smyth, Russel, (2005), "Electricity Consumption, Employment And Real Income in Australia Evidence From Multivariate Granger Causality Tests", **Energy Policy**, Vol:33, pp. 1109-1116.

Waheed, Muhammed, Tasneem, Alam ve Ghauri, Saghir, (2007), "Structural Breaks And Unit Root: Evidence From Pakistani Macroeconomics Time Series", **Munich Personal Repec Archive**, No:1797, pp:6-7

kırılmanın olduğu üzerine kuruludur.¹¹ Alternatif hipotezler durağanlığı ifade etmektedir.

Zivot-Andrews'un (1992) kritik değerleri Perron'dan (1989) farklıdır. Zivot and Andrews (1992) testlerinde asimptotik kritik değerleri bulur; fakat küçük örneklem hacminde güvenilir değildir. İki modelin her biri boş hipotezinin altında bir kırılma ile birim köke sahiptir. Kukla değişkenler sıfır hipotezinin altında regresyonla birleştirilir. Alternatif hipotez durağan süreçte kırılma trendidir. Test sonucunda bulunan t istatistiğinin mutlak değeri Zivot-Andrews'un (1992) elde ettiği kritik değerlerden küçükse birim kök sürecini ifade eden boş hipotez kabul edilir. Yapısal kırılmaları dikkate alan birim kök testlerinin iki dezavantajı vardır. İlk olarak Perron (1989) tarafından dile getirilen boyut bozukluklarından kaynaklı test sonuçlarının boş hipotezi red etmeme eğiliminde olmasıdır. Kırılma tarihine göre testin gücü ile seride bulunan bilgi arasında bir takas mevcuttur. Kırılma tarihini bulmak amacıyla ilgili gözleme kukla değişken koyması bilgi kaybına yol açmaktadır. İkincisi ise tüm seri boyunca iktisadi açıdan iki veya üç farklı rejim, krizi yapısal dönüşümler olsa bile seriyi tek kırılma bulmaya zorlamasıdır. Literatürde genellikle Model A ve Model C kullanıldığı için trend fonksiyonunun eğiminde sadece bir defalık değişime izin veren Model B sonuçlarına yer verilmemiştir.

Tablo 3: Zivot-Andrews (1992) Birim Kök Testi Sonuçları (Düzeyde ve eğimde kırılma)

Değişkenler	Model A		Model C	
	Min T-stat	Kırılma	Min T-stat	Kırılma
(T-G)	-3.5933	2000:Q3 (8)*	-3.2781	1988:Q3 (8)*
		[2.8703]**		[-0.4563]**
NX	-3.8664	1990:Q3 (8)*	-3.6945	1995:Q3 (8)*
		[-2.2141]**		[1.9564]**

Not: Trim değeri 0.1 alınmıştır. *Parantez içindeki değerler Akaike Bilgi Kriteri tarafından seçilen gecikme sayısını göstermektedir.**Modeller için Zivot ve Andrews (1992)'den alınan kritik değerler Model A'da %1 ve %5 anlam seviyeleri için sırasıyla -5.34 ve -4.80, Model C'de %1 ve %5 anlam seviyeleri için sırasıyla -5.57 ve -5.08'dir.

Zivot-Andrews birim kök testi sonuçlarına göre hükümetin tüketim harcamaları değişkeni üzerinde üzerinde Asya ve Rusya krizlerin, dış açık değişkeni üzerinde ise Kasım 2000 krizinin etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim 2000:Q3 ve 1988:Q3'de hükümetin tüketim harcamaları değişkeni serisinde düzeyde ve eğimde kırılma olduğu tespit edilmiştir. Dış açık serisinde

¹¹ Glynn, John, Perera, Nelson ve Verma, Reetu, (2007), "Unit Root Tests and...", a.g.m., pp:68-70

ise 1990:Q3 dönemi için düzeyde ve 1995:Q3 dönemi için de eğimde kırılma tespit edilmiştir.

4.2.2. Lee-Strazicich (2003,2004) İki Kırılmalı Minimum LM Birim Kök Testi

Birim kök testleri içersinde yer alan Lumsdaine-Papell (1999) ve Lee-Strazicich (2003,2004) testlerinde yapısal kırılma çift-içsel olarak belirlenir. Lee-Strazicich (2003,2004) testinin alternatif hipotezi trend durağanlığı içerir. Boş hipotezinde ise yapısal kırılmanın olduğunu ifade eder. Belirlenen yapısal kırılma sabitte (Model AA), sabit ve trendde (Model CC) ift kırılmaya olanak sağlar.¹² Test süreci Zivot-Andrews (1992) baz alınarak Lagrange arpanı (LM) istatistiğinin kullanılması ile oluşturulur. T_B kırılma tarihi, Z_t dışsal değişkenler vektörü ve kalıntılar $\epsilon \sim iid(0, \sigma^2)$ dağılmak üzere;

$$y_t = \delta Z_t + e_t \quad \text{ve} \quad e_t = \beta e_{t-1} + \epsilon_t \quad (12)$$

$Z_t = [1, t, D_t, DT_t]'$ ise düzey değerinde çift kırılma için Model AA'da D_{jt} için $t \geq T_{Bj}$ iken 1, diğer durumlarda 0 değerini alır.

$Z_t = [1, t, D_{1t}, D_{2t}, DT_{1t}, DT_{2t}]'$ ise Model CC'de DT_{jt} için $t \geq T_{Bj} + 1$ iken 1, diğer durumlarda 0 değerini alır. Boş hipotez altında yapısal kırılmaları ($\beta = 1$), alternatif hipotez ise $\beta < 1$ şeklinde ifade edilir. $\tilde{S}_{t-1} = y_t - \tilde{\psi}_x - Z_t \tilde{S}_{t-1}$ ve $\tilde{\delta}; \Delta y_t$ 'nin Δz_t üzerine regrese edilmesinden bulunan katsayılar ve $\tilde{\psi}_x = y_1 - z_1 \delta$ ise Lagrange arpanına dayanan test istatistiği;

$$\Delta y_t = \delta' \Delta Z_t + \phi \tilde{S}_{t-1} + u_t \quad (13)$$

şeklinde elde edilir. T tane gözlem sayısı için T_{Bj} kırılma noktası olmak üzere $\lambda_j = T / TB_{jt}$ ise kırılma tarihinin bulunması için $\tilde{\tau}$ istatistiğinin

minimum olduğu nokta (λ) seçilir.¹³

¹² Temurlenk, Sinan ve Oltulular, Sabiha, (2007), ‘‘Türkiye'nin Temel Makro Ekonomik Değişkenlerinin Bütünleşme Dereceleri zerine Bir Araştırma’’, İnönü Üniversitesi Ekonometri ve İstatistik Kongresi, ss:4

¹³ Moccero, Diego ve Winograd, Carlos, (2006), ‘‘ Real Exchange Rate Volatility And Exports: Argentina Perspectives’’, **Economic Policy Review, Federal Reserve Bank Of New York**, Vol. 2, October, pp:14-15

Tablo 4: Lee-Strazicich (2003, 2004) ift-İçsel Kırılma Testi Sonuçları

Değişkenle r	Model AA			Model CC		
	Min. t stat.	Kırılma 1	Kırılma 2	Min. t stat	Kırılma 1	Kırılma 2
(T-G)	-3.4224	1986:Q1 (8)* [-3.7894]**	1992:Q4 (8)* [0.0278]**	-4.3114	1988:Q3 (7)* [-3.9238]**	1993:Q4 (7)* [4.1236]**
NX	-3.9203	1991:Q4 (8)* [-2.7141]**	1994:Q3 (8)* [2.0000]**	-4.5953	1987:Q3 (8)* [-4.0598]**	1995:Q4 (8)* [4.3540]**

Not: Trim değeri 0.1 alınmıştır.* Parantez içindeki değerler Akaike Bilgi Kriteri tarafından seçilen gecikme sayısını göstermektedir.** Kiritk değerler Lee-Strazicich (2003) Model AA için %1 ve %5 için kritik değerler sırasıyla -4.54 ve -3.842, Model CC için kritik değerler %1 ve %5 için sırasıyla -5.82 ve -5.74'tür.

Lee-Strazicich iki kırılmalı minimum LM (Lagrange Multiplier) birim kök testi sonuçlarına göre Model AA baz alındığında hükümetin tüketim harcamaları serisinde 1986:Q1 ve 1992:Q4 dönemleri ve Model CC'de ise 1988:Q3 ve 1993:Q4 için, dış açık serisinde ise Model AA'da %1 anlam seviyesinde 1991:Q4 ve 1994:Q3, Model CC'de 1987:Q3 ve 1995:Q4 dönemlerinde kırılma yapısal kırılma yaşandığı tespit edilmiştir. Ticaret açığı serisi ise 1994:Q4 ve 2004:Q4 dönemlerinde anlamlı kırılma göstermiştir. Türkiye ekonomisinde 1986-1993 dönemi iç talep genişlemesine dayalı büyüme stratejisinin sürdüğü, büyümenin istikrara tercih edildiği bir dönem olmuştur. Bu dönemde popülist eğilimler daha belirgin biçimde sergilenmiş, istikrar hedefinden uzaklaşılmıştır. Örneğin cret ve maaşlar ve tarımsal destekleme fiyatları önceki döneme kıyasla daha yüksek oranlarda arttırılmıştır. Kamu kesimi gelirleri sağlıklı biçimde arttırılamamasına karşılık devlette israf ve savurganlık boyutunda kamu harcamaları arttırmıştır. 2008-2008 döneminde Türkiye ekonomisinde dış ticaret açığından kaynaklanan cari açık ve dış borçlarda artış meydana gelmiştir. Cari açığın artmasında enerji fiyatlarındaki artışın da etkisi büyük olmuştur.¹⁴

4.2.3. Kejriwal (2008) ve Kejriwal-Perron (2009) Yapısal Kırılmalı Eşbütünleşme Analizi

Ng-Perron (1996), Bai-Perron (1998), Ziwot-Andrews (1992), Lumsdaine-Papel (1999), Lee-Strazicich (2003,2004) yapısal kırılmayı dikkate alan testler doğrusal regresyon modellerinde her bir testin niteliğine göre zaman serilerinde olası muhtemel yapısal değişmeleri test etmeye çalışmışlardır. Uzun bir süreci kapsayan serilerde bir veya iki tane yapısal kırılmanın bulunması, serilerin iktisadi açıdan yorumlanmasında yetersiz kalmıştır. Kaldı ki seriyi bir veya iki tane kırılma bulmaya zorlamaktadır. Bu nedenle Kejriwal (2008),

¹⁴ şahin, Hüseyin (2009). **Türkiye Ekonomisi**, 10.B., Ezgi Kitabevi, Bursa., ss:212

Kejriwal-Perron (2009) doğrusal eşbütünleşik sistemlerde yeterli sayıda yapısal değişimin varlığını ortaya koymak amacıyla alternatif özömlere yönelmişlerdir. Kejriwal-Perron (2009) m tane çoklu yapısal kırılmanın olduğu doğrusal modeldeki yapısal değişmeleri genel bir ifadeyle (m+1 rejim için);

$$y_t = c_j + z'_{ft} \delta_f + z'_{bt} \delta_{bj} + x'_{ft} \beta_f + x'_{bt} \beta_{bt} + u_t \quad (14)$$

($t=T_{j-1}+1, \dots, T_j$) için regresyonda T örneklem büyüklüğü olmak üzere, $j=1, \dots, m+1$ için $T_0=0$ ve $T_{m+1}=T$ olarak tahmin etmişlerdir. Modelde yer

alan skaler y_t değişkeni birinci farkında durağan [I(1)], x_{ft} ($q_f \times 1$) ve z_{bt} ($p_b \times 1$) vektörleri de birinci farkında durağan [I(1)] serileri ifade etmektedir. T_1, T_2

,... T_m olarak ele alınan kırılma tarihleri ise bilinmemektedir. Genel regresyonda yer alan kısmi yapısal değişme modelini analiz kapsamında ele alınan ticaret açığı ve hükümetin tüketim harcamaları serileri birinci farkında durağan olduğu için ($p_f = p_b = q_f = 0$) eğim ve sabitte oluşan kırılmalar;

$$y_t = c_j + z'_{bt} \delta_{bj} + u_t \quad \text{ve} \quad (t=T_{j-1}+1, \dots, T_j) \quad (15)$$

olarak ifade edilmektedir. Kesin dışsallık varsayımının yeterince katı olması ve değişkenlerde içsellik sorunu çoklu kırılmanın test edilmesinde kullanılan test istatistiklerinde güçlü (robust) sonuçlar verilmesini engellemektedir. Kejriwal-Perron (2008, 2009) birinci farkında durağan serilerde oluşabilecek içsellik sorununa karşı Saikkonen (1991) ve Stock-Watson (1993) tarafından önerilen dinamik en küçük kareler (DOLS) yöntemini kullanmıştır. Buna göre;

$$y_t = c_j + z'_{bt} \delta_{bj} + \sum_{j=-l_t}^{l_t} \Delta z'_{bt-j} \Pi_{bj} + u_t^* \quad (16)$$

eğer $T_{i-1} < t \leq T_i$ ise k tane kırılma için $i=1,2,..k+1$ ve $T_0=0$ ve

$T_{m+1}=T$ 'dir. Hansen (1992) boş hipotezde eşbütünleşik serilerde değişmenin olmadığı fakat regrese edilen bütün katsayılarda değişmeye izin veren sup ve mean LM testlerini önermiştir. Kejriwal-Perron (2008:10, 2009:14) ise LM testlerinin sonlu örneklemlerde güçlerinin (power) düşük olmasından dolayı farklı derecelerde durağan eşbütünleşik seriler için Bai-Perron (1998) tarafından önerilen tutarlı kırılma tarihlerinin elde edilmesine olanak sağlayan ardışık süreçleri (sequential procedure) kullanmıştır. Bu bağlamda çoklu yapısal kırılma için 3 tip test istatistiği kullanmışlardır. İlk olarak boş hipotezi yapısal kırılmanın olmamasını ($m=0$), alternatif hipotezi sabit sayıda kırılmanın olmasına ($m=k$) test eden supWald testi;

$$\sup F_T^*(k) = \sup_{\lambda \in \Lambda \mathcal{E}} \frac{SSR_0 - SSR_k}{\hat{\sigma}^2} \quad (17)$$

ve

$$\hat{\sigma}^2 = T^{-1} \sum_{t=1}^T \hat{u}_t^2 + 2T^{-1} \sum_{j=1}^{T-1} \omega(j/\hat{h}) \sum_{t=j+1}^T \tilde{u}_t \tilde{u}_{t-j} \quad (18)$$

testinde yer alan SSR_0 ; kırılmanın olmadığı boş hipotezden elde edilen kalıntı kareler toplamını, SSR_k ; k tane kırılmanın olduğu alternatif hipotez altında elde edilen kalıntı kareler toplamını, $\lambda = (\lambda_1, \lambda_2, \dots, \lambda_m)$ ise her bir $\lambda = T_i \setminus T$ için $i=1,2,\dots,m$, T_i adet kırılmayı veren vektörü ifade etmektedir.¹⁵ İkinci olarak yine boş hipotezi yapısal kırılmanın olmadığı ($m=0$), alternatif hipotezin $1 \leq m \leq M$ aralığında bilinmeyen kırılma sayısını test eden ;

$$UD \max F_T^*(M) = \max_{1 \leq k \leq m} F_T^*(k) \quad (19)$$

M kırılma sayısının üst sınırını temsil etmektedir. Son aşamada ise boş hipotezin k tane kırılma olduğu, alternatif hipotezin k+1 tane kırılma olduğunu test eden;

$$SEQ_T(k+1|k) = \max_{1 \leq k \leq m} \sup_{\tau \in \Lambda_{j\varepsilon}} T \{SSR_T(\hat{T}_1, \dots, \hat{T}_k)\} - \{SSR_T(\hat{T}_1, \dots, \hat{T}_{j-1}, \tau, \hat{T}_j, \dots, \hat{T}_k)\} / SSR_{k+1} \quad (20)$$

‘de yer alan $\Lambda_{j,\varepsilon} = \{\tau : \hat{T}_{j-1} + (\hat{T}_j - \hat{T}_{j-1})\varepsilon \leq \tau \leq \hat{T}_j - (\hat{T}_j - \hat{T}_{j-1})\varepsilon\}$ modeli Bai-Perron (1998)’e uygun olarak k tane kırılmayı kalıntı kareler toplamının global minimizasyonu ile elde etmektedir. Kejriwal-Perron (2008 ve 2009) yapısal değişmeleri sahte regresyon sorununa karşı powerlarının düşük olmasını engellemiştir. Bunun anlamı regresyonlardan biri sahte olduğunda, testler durağanlığın boş olduğunu reddedeceklerdir.¹⁶ Uzun dönemli eşbütünleşik ilişkilerde katsayılarda yapısal kırılmalara eşbütünleşmenin olup olmamasına duyarlılık kazandırmıştır.¹⁷ Bununla birlikte Kejriwal (2008) ardışık süreçte bilgi kriteri olarak Akaike Bilgi Kriteri yerine Yao (1988) tarafından önerilen Bayesian Bilgi Kriterini kullanmıştır;

$$BIC(m) = \ln \hat{\sigma}^2(m) + p^* \ln(T)/T \quad (21)$$

¹⁵ Kejriwal, Mohitosh ve Perron, Pierre, (2008) ”The Limit Distribution Of The Estimates in Cointegrated Regression Models With Multiple Structural Changes”, **Journal of Econometrics**, 146, pp:10-11

¹⁶ Esteve, Vicente, Ibanez, Manuel ve Prats, Maria, (2010) “ The Spanish Term Structure Of Interest Rates Revisited:Cointegration With Multiple Structural Breaks,1974-2010”, **Economia Aplicada II**, Working Paper Series, WPS-2010-01, pp:5

¹⁷ Esteve, Vicente, Ibanez, Manuel ve Prats, Maria, (2010), “ The Spanish Term Structure...”, a.g.m., pp:7

$$\text{eşitliğinde } P^* = (m+1)q + m + p \text{ ve } \hat{\sigma}^2(m) = T^{-1}S_T(\hat{T}_1, \dots, \hat{T}_m)$$

olarak ifade edilmiştir. $(\hat{T}_1, \dots, \hat{T}_m)$ tahmin edilen kırılma tarihlerini, $S_T(\hat{T}_1, \dots, \hat{T}_m)$ ise m tane kırılma altında yer alan kata terimleri kareler toplamıdır. Ayrıca q değişmeye izin verilen katsayıların sayısını, p ise sabit tutulan katsayıların sayısını vermektedir.

Kejriwal (2008) boş hipotezde eşbütünleşme yer almak üzere çoklu yapısal kırılmaları bulmak için Arai-Kurozumi (2007) tarafından geliştirilen Langrange arpanı (LM) testini kullanmışlardır. Arai-Kurozumi (2007) düzeyde (Model 1), trendde (Model 2) ve rejimde (Model 3) değişmeyi ele almak

amacıyla tek kırılmayı dikkate alan $\hat{V}_1(\hat{\lambda})$ için LM testi;

$$\hat{V}_1(\hat{\lambda}) = (T^{-2} \sum_{t=1}^T S_t(\hat{\lambda})^2) / \hat{\Omega}_{11} \quad (22)$$

‘de $\hat{\Omega}_{11}$ (Bai-Perron (2003) tarafından geliştirilen dinamik algoritma kullanılarak) $\hat{\lambda} = (\hat{T}_1/T, \dots, \hat{T}_k/T)$ kırılma tarihleri olmak üzere genel

modelde yer alan u_t^* ’ın uzun dönem varyans matrisidir. Böylece Kejriwal (2008: 14) boş hipotezinde eşbütünleşme ilişkisini ele alarak k tane kırılma için $\hat{V}_k(\hat{\lambda})$ çoklu yapısal değişmeleri bulmuştur.

Tablo 5: Yapısal Kırılmalar Arasında Eşbütünleşik Regresyon İçeren Kejriwal-Perron (2009) Testi

Spesifikasyonlar			
$y_t = \{\text{Ticaret Açığı}\}, z_t = \{1, \text{Hükümet Harcamaları}\}, q=2, p=0, h=16, M=5$			
Test sonuçları			
2000Q1			
c_1	δ_1	c_2	δ_2
-2.056 [1.518]	1.224 [0.134]	-12.960 [2.132]	1.011 [0.082]
$R^2 = 0.890$		$R^2 = 0.909$	

Not: LWZ kriterine göre seçilen kırılma sayısı 1'tir. y_t bağımlı değişkeni, z_t bağımsız değişkeni, q birinci farkında durağan [I(1)] olan seri sayısını, p düzeye de durağan [I(0)] olan seri sayısını, h her bir rejimde minimum gözlem sayısını, M ise maksimum kırılma sayısını göstermektedir. Köşeli parantez içindeki değerler standart hataları göstermektedir.

Test sonuçları analize dahil edilen dönem içerisinde sadece 2000 yılının birinci çeyreğinde kırılmanın var olduğunu göstermektedir. Yapısal kırılmalar altında eşbütünleşik regresyonlar elde eden Kejriwal-Perron (2009) test sonuçlarına göre 1982:Q1-2000:Q1 döneminde hükümetin tüketim harcamalarındaki her %1'lik artış ticaret açığını %1,224 artırmaktadır. 2000Q1-2010:Q3 döneminde ise bu ilişki nispeten zayıflamış ve hükümetin ticaret harcamalarındaki her %1'lik artış ticaret açığını %1,011 artırmıştır. Her iki döneme ait belirlilik katsayıları ise yüksek çıkmıştır. Bu durumda vergi gelirinde herhangi bir yükselme veya özel tasarruflarda artış olmadan hükümet harcamalarındaki bir artış ticaret aığlarını negatif etkileyecektir. Bu denklikten hareketle hükümet harcamalarından kaynaklanan bütçe aığları ekonominin ticaret aığlarını artıracaktır.

5. SONUÇ

Literatürde çok sayıda araştırmacı kamu harcamaları ile dış ticaret aığları (veya cari işlemler açığı) arasındaki ilişkiyi analiz etmişler ve ilişkinin varlığı ve nedenselliğin yönünü belirlemeye çalışmışlardır. Bu çalışmada da Türkiye'de 1982:Q1 ve 2010:Q3 yılları arasında hükümetin tüketim harcamalarının ticaret aığları üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Bu amaçla Kwiatkowski-Phillips-Schmidt-Shin (KPSS, 1992), Zivot-Andrews (1992) ve Lee-Strazicich (2003, 2004) birim kök testleri ile Kejriwal-Perron (2009) oklu yapısal kırılmaları dikkate alan eşbütünleşme testi uygulanmıştır. Kwiatkowski-Phillips-Schmidt-Shin (KPSS, 1992) birim kök testinde değişkenlerin düzey değerlerinde durağanlık koşulu sağlamamıştır. Tek ve içsel yapısal kırılmaları dikkate alan Zivot-Andrews (1992) birim kök testinde ise hükümetin tüketim harcamaları değişkeninde Model A için 2000:Q3, Model C için 1988:Q3, ticaret açığı değişkeninde ise Model A'da 1990:Q3 ve Model C'de 1995:Q3 tarihleri yapısal kırılmanın olduğu bulgusuna rastlanmıştır. Çift ve içsel yapısal kırılmaları dikkate alan Lee-strazicich (2003, 2004) tarafından geliştirilen birim kök testi sonuçlarına göre hükümetin tüketim harcamalarında Model AA için 1986:Q1 ve 1992:Q4, Model CC için 1988:Q3 ve 1993:Q4 tarihlerinde, ticaret açığı değişkeni için Model AA'da %1 anlam seviyesinde 1991:Q4 ve 1994:Q3, Model CC'de 1987:Q3 ve 1995:Q4 tarihlerinde yapısal kırılma yaşanmıştır. Kejriwal ve Perron (2009) tarafından geliştirilen çoklu yapısal kırılmalı eşbütünleşme testinde ise 2000 yılının ilk çeyreğinde kırılmaya rastlanmış ve bu tarihe göre uzun dönem ilişkiler elde edilmiştir. Bulgular hükümet harcamalarının Türkiye'nin dış ticaret aığları üzerindeki etkisinin büyük olduğunu göstermektedir. Yani hükümetin tüketim harcamalarını azaltabilecek politikaların dış ticaret aığlarının azalmasına da katkı yapabileceği görüşünü desteklemektedir. Sonuçlar zellikle ABD ekonomisi için yapılan analizler ile tutarlılık gösterirken, maliye politikalarının ülkenin demeler bilançosu

üzerinde önemli bir etkisinin olduğunu savunan iktisatçıların görüşlerini destekler niteliktedir. Bu sonucun politika çıkarımı ise, hükümetin tüketim harcamalarının azaltılmasının dış ticaret açıklarının azalmasına neden olacağıdır.

KAYNAKÇA

- Ahmad, Shaghil. (1987) “Government Spending, The Balance Of Trade And The Terms Of Trade In British History”, **Journal Of Monetary Economics**, 20, 195-220.
- Alkswani, Alkhatip, (2000) “The Twin Deficit Phenomenon In Petroleum Economy: Evidence From Saudi Arabia”, Seventh **Annual Conference, Economic Research Forum**, Amman.
- Arai, Youchi Ve Kurozoumi, Eiji , (2007) ”Testing For The Null Hypothesis Of Cointegration With A Structural Break”, **Econometric Reviews**, 26, 705-739.
- Bai, Jushan Ve Perron, Pierre, (1998) "Computation And Analysis Of Multiple Structural-Change Models", Cahiers De Recherche 9807, **Universite De Montreal, Departement De Sciences Economiques**.
- Bai, Jushan Ve Perron, Pierre, (2003), “Computation And Analysis Of Multiple Structural Change Models”, **Journal Of Applied Econometrics**, Vol:18, 1–22.
- Cavallo, Michele, (2005) “Government Consumption Expenditures And The Current Account”, **Federal Reserve Bank Of San Fransisco, Working Paper**, No. 2005-03.
- Chowdhury, Khorshed Ve Saleh, Ali Salman, (2007) “Testing The Keynesian Proposition Of Twin Deficits In The Presence Of Trade Liberalisation: Evidence From Sri Lanka”, **University Of Wollongong Economics Working Paper Series**, No. Wp 07-09.
- Darrat, Ahmed, (1988) “On Fiscal Policy And The Stock Market”, **Journal Of Money, Credit, And Banking**, 20, 353-362.
- Delong, Brad, (2004) John Taylor Blasts Off For The Gamma Quadrant, **In Brad De-Long’s Semi-Daily Journal: A Weblog**. İndirilme Adresi [Http://Www.J-Bradforddelong.Net/Movable Type/2004-2Archives/000519.Html](http://www.J-Bradforddelong.Net/MovableType/2004-2Archives/000519.Html). (Tarih: 15.01.2011).
- Ergec, Christopher, Guerrieri, Luca Ve Gust, Christopher, (2005) “Expansionary Fiscal Shocks And The Trade Deficit”, **International Finance Discussion Papers**, No. 825.
- Esteve, Vicente, Ibanez, Manuel Ve Prats, Maria, (2010) “ The Spanish Term Structure Of Interest Rates Revisited:Cointegration With Multiple Structural Breaks,1974-2010”, **Economia Aplicada Ii, Working Paper Series**, Wps-2010-01, 1-23.
- Glynn, John, Perera, Nelson Ve Verma, Reetu, (2007), “ Unit Root Tests And Structural Breaks: A Survey With Applications”, **Revista De Metodos Quantitativos Para La Economica Empresa**, July 2007, No:Se-2927-06, 63-80

- Hansen, Bruce, (1992) “Test For Parameter Instability In Regressions With I(1) Processes”, **Journal Of Business And Economic Statistics**, 10, 321-335.
- Harne, Olivier, Doarau, Jean-François, (2007), “Further Evidence On Mean Reversion In The Australian Exchange Rate”, **Bulletin Of Economic Research**, 59:4, 0307-3378
- Hye, Muhammed Ve Ali, Asghar, (2010) “Relationship Between Budget Deficit And Trade Deficit: A Case Study Of Pakistan Economy”, **The Uip Journal Of Monetary Economics**, 9(1), 7-13.
- Kejriwal, Mohitosh, (2008) ”Cointegration With Structural Breaks: An Application To The Feldstein-Horioka Puzzle”, **Studies In Nonlinear Dynamics & Econometrics**, 12(1), 1-37.
- Kejriwal, Mohitosh Ve Perron, Pierre, (2008) ”The Limit Distribution Of The Estimates In Cointegrated Regression Models With Multiple Structural Changes”, **Journal Of Econometrics**, 146, 59-73.
- Kejriwal, Mohitosh Ve Perron, Pierre, (2009) “Testing For Multiple Structural Changes In Cointegrated Regression Models”, **Purdue University Economics Working Papers**, No. 1216.
- Kwaitkowski, Denis, Phillips, Peter, Schmidt, Peter, Shin, Youngcheol, (1992). “Testing The Null Hypothesis Of Stationarity Against The Alternative Of A Unit Root: How Sure Are We That Economic Time Series Have A Unit Root?”, **Journal Of Econometrics**, 54: 159–178.
- Labonte, Marc Ve Makinen, Gail, (2004) **Monetary Policy And Price Stability**. Nove Science Publishers, Inc., New York.
- Lane, Philip Ve Perotti, Roberto, (1998) “The Importance Of Composition Of Fiscal Policy: Evidence From Different Exchange Rate Regimes”, **Journal Of Public Economics**, 87, 2253-2279.
- Lee, Junsoo Ve Strazicich, Mark, (2003) “Minimum Lm Unit Root Test With Two Structural Breaks”, **Review Of Economics And Statistics**, 1082-1089.
- Lee, Junsoo Ve Strazicich, (2004) “Minimum Lm Unit Root Test With One Structural Breaks”, **Apalachian State University Working Papers**, No: 04-17.
- Lumsdaine, Robin Ve Papell, David, (1999) “Two Structural Breaks And The Unit Root Hypothesis: New Evidence About Unemployment In Australia”, **Working Paper Series Victoria Univ. Applied Economy Working Paper**, No. 3/00.
- Mackinnon, James, (1996), ‘Numerical Distribution Functions For Unit Root And Cointegration Tests’, **Journal Of Applied Econometrics**, Vol:11, 601–618.
- Moccero, Diego Ve Winograd, Carlos, (2006), “ Real Exchange Rate Volatility And Exports: Argentina Perspectives”, **Economic Policy Review**, Federal Reserve Bank Of New York, Vol. 2, October.
- Monacelli, Tommaso Ve Perotti, Roberto, (2006) “Fiscal Policy, The Trade Balance, And The Real Exchange Rate: Implications For International Risk Sharing”, **Cepr Working Paper**, No. 1662.
- Müller, Gernot, (2004) “Understanding The Dynamic Effects Of Government Spending On Foreign Trade”, **Mimeo, European University Institute**.

- Narayan, Paresh Ve Smyth, Russel, (2005), “Electricity Consumption, Employment And Real Income In Australia Evidence From Multivariate Granger Causality Tests”, **Energy Policy**, Vol:33 , 1109-1116.
- Ng, Serena Ve Perron, Pierre, (1996) “ Useful Modifications To Some Unit Root Tests With Dependent Errors And Their Local Asymptotic Properties”, **Review Of Economic Studies**, 63(3), Pp. 435-463.
- Normandin, Michel, (1999) “Budget Deficit Persistence And The Twin Deficits Hypothesis”, **Journal Of International Economics**, 49, 171-193.
- Perron, Pierre, (1997), “ The Great Crash, The Oil Price Shock And The Unit Root Hypothesis” , **Econometrica**, Vol:57
- Perron, Pierre, (1997), “Further Evidence On Breaking Trend Functions In Macroeconomic Variables, **Journal Of Econometrics**, Vol:80 (2), 385.
- Roubini Nouriel, (1988) “Current Account And Budget Deficits In An Intertemporal Model Of Consumption And Taxation Smoothing. A Solution To The Feldstein-Horioka Puzzle”, **Nber Working Paper**, No. 2773.
- Saikkonen, Pentti, (1991) ”Asymptotically Efficient Estimation Of Cointegration Regressions”, **Econometric Theory**, 7, 1-21.
- Saleh, Ali Ve Harvie, Charles, (2005) “An Analysis Of Public Sector Deficits And Debt In Lebanon: 1970-2000”, **The Middle East Review Of International Affairs**, 9(4), 106-136.
- Stock, James Ve Watson, Mark, (1993) “A Simple Estimator Of Cointegrating Vectors In Higher Order Integrated Systems”, **Econometrica**, 61, 783-820.
- Syczewska, Eva, (2010), “Empirical Power Of The Kwiatkowski-Phillips-Schmidt-Shin Test”, **Warsaw School Of Economics Institute Of Econometrics, Department Of Applied Econometrics Working Papers**, No:3-10, 1-27
- şahin, Hüseyin (2009). Türkiye Ekonomisi, 10.B., Ezgi Kitabevi, Bursa.
- Taylor, Alan Ve Taylor, Mark, (2004) “The Purchasing Power Parity Debate”, **Journal Of Economics Perspective**, 18(4), 135-158.
- Temurlenk, Sinan Ve Oltulular, Sabiha, (2007), “Türkiye’nin Temel Makro Ekonomik Değişkenlerinin Bütünleşme Dereceleri Üzerine Bir Araştırma” ,**İnönü Üniversitesi Ekonometri Ve İstatistik Kongresi**.
- Vamvoukas, George, (1997) “Have Large Budget Deficits Caused Increasing Trade Deficits? Evidence From A Developing Country”, **Atlantic Economic Journal**, 25(1), 80-90.
- Waheed, Muhammed, Tasneem, Alam Ve Ghauri, Saghir, (2007), “ Structural Breaks And Unit Root:Evidence From Pakistani Macroeconomics Time Series”, **Munich Personal Repec Archive**, No:1797, 1-20
- Yao, Dennis, (1988) “Strategic Responses To Automobile Emissions Control: A Game-Theoretic Analysis”, **Journal Of Environmental Economics And Management**, 15, 419-438.
- Yi, Kei-Mu, (1993) “Can Government Purchases Explain The Recent U.S. Net Export Deficits”, **Journal Of International Economics**, 35, 201-225.
- Zivot, Eric, Andrews Donald, (1992) “Further Evidence On The Great Grash, The Oil-Price Shock, And The Unit-Root Hypothesis”, **Journal Of Business And Economic Statistics**, Vol. 10(3), 251-270.